

Rewilding w Polsce

publiczny dostęp do krajobrazu i odpowiedzialność cywilna na terenie prywatnym

*Splyw kajakowy rzeką Piana, Anklam.
Solvin Zankl / Rewilding Europe*

Główne zagadnienia

- Prawo dostępu do krajobrazu i wstęp osób trzecich na teren prywatny
- Praktyczne działania mające na celu ograniczenie ryzyka odpowiedzialności wobec osób trzecich przebywających na terenie prywatnym
- Różne rodzaje odpowiedzialności cywilnej i sposób ich ustalania (w tym zrzeczenie się praw i wyłączenia)
- Odpowiedzialność za wady konstrukcyjne lub nieprawidłową konserwację

Najważniejsze wnioski

- 1 Należy przeprowadzić ocenę ryzyka, aby poznać i ograniczyć zagrożenia związane z prowadzoną działalnością oraz uzyskać ubezpieczenie na pokrycie wszelkich potencjalnych zobowiązań.
- 2 Władający nieruchomością nie ponosi odpowiedzialności za wyrządzone szkody, jeśli zastosował wszelkie niezbędne środki w celu zminimalizowania ryzyka lub jeśli szkoda została spowodowana zdarzeniami pozostającymi poza jego kontrolą.
- 3 Można zezwolić na wstęp na teren prywatny.
- 4 W celu ograniczenia dostępu do terenu prywatnego należy podjąć odpowiednie działania.

Spis treści

1. Kiedy dostęp osób postronnych jest dozwolony i jak wpływa to na odpowiedzialność?	2
1.1. Jak zezwolić na dostęp do nieruchomości?	2
1.2. Jak uniemożliwić dostęp do nieruchomości?	2
2. Działania mające na celu ograniczenie potencjalnej odpowiedzialności cywilnej	2
3. Co to jest odpowiedzialność cywilna i kiedy się ją ponosi?	4
3.1. Jakiego rodzaju odpowiedzialności cywilnej?	4
3.2. Jakiego ogólnego wymogu dotyczącego odpowiedzialności cywilnej?	4
4. Wyłączenia od odpowiedzialności	6
5. Odpowiedzialność za szkody spowodowane przez budowle wzniesione przez człowieka w przypadku wady konstrukcyjnej lub nieprawidłowej konserwacji	9

1. Kiedy dostęp osób postronnych jest dozwolony i jak wpływa to na odpowiedzialność?

Jeżeli osoba odwiedzająca teren prywatny dozna uszczerbku na zdrowiu, osoba odpowiedzialna za ten teren może być zobowiązana do wypłaty odszkodowania. Z tego względu ważne jest, aby wiedzieć, kiedy i na jakich zasadach osoby postronne mogą mieć wstęp na teren prywatny.

Opisując rodzaje dostępu osób postronnych do gruntu, należy dokonać rozróżnienia pomiędzy gruntami publicznymi i prywatnymi. Grunty publiczne są zazwyczaj dostępne dla wszystkich, natomiast dostęp do gruntów prywatnych zależy od decyzji ich właściciela lub posiadacza, który ma prawo taki dostęp ograniczyć.

Istnieją jednak wyjątki od ogólnej zasady ograniczonego dostępu do gruntów prywatnych. W pewnych sytuacjach wstęp na teren prywatny jest dozwolony i zazwyczaj nie można mu zapobiec:

- służebność drogi koniecznej¹ ustanowiona na korzyść sąsiednich nieruchomości lub w interesie publicznym, np. w celu zapewnienia dostępu do drogi publicznej²;
- polowania – więcej informacji można znaleźć w opracowaniu pt. „Rewilding w Polsce: Łowiectwo”; oraz
- prawo powszechnego dostępu do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz brzegów wód morskich i morza terytorialnego³.

1.1. Jak zezwolić na dostęp do nieruchomości?

Jeśli posiadacz nieruchomości planuje udostępnić ją w celu promowania projektu rewildingowego, może to zrobić przez usunięcie ogrodzenia lub innych barier oraz poinformowanie, że teren jest publicznie dostępny. W takiej sytuacji należy mieć świadomość potencjalnych zobowiązań, o których mowa w tym opracowaniu, i podjąć opisane poniżej praktyczne działania, aby ograniczyć swoją odpowiedzialność.

1.2. Jak uniemożliwić dostęp do nieruchomości?

Można promować rewilding i umożliwiać osobom postronnym dostęp do swojego terenu, jednak nie każdy projekt może być udostępniany bez ograniczeń. W takim przypadku warto zastosować podejście mieszane – otworzyć niektóre obszary dla odwiedzających, a dostęp do innych ograniczyć. Wymaga to postawienia ogrodzenia i wyraźnego oznakowania miejsc, do których wstęp jest zabroniony.

Można zabronić wstępu na swoją nieruchomość, przy czym zakaz ten należy zakomunikować w sposób wyraźny i widoczny. Zgodnie z Kodeksem karnym, aby móc podjąć kroki prawne w przypadku nieuprawnionego wtargnięcia na teren prywatny, nieruchomość powinna być ogrodzona. Jednak najnowsze orzecznictwo wskazuje, że równie skutecznym środkiem informowania osób postronnych o zakazie wstępu są wyraźnie umieszczone tablice

ostrzegawcze⁴. Należy pamiętać, że rów wykopany wokół posesji nie jest uznawany za ogrodzenie ani za skuteczny sposób sygnalizowania zakazu wstępu. Warto to wziąć pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o ogrodzeniu działki.

Oto kilka działań, które właściciel lub zarządca nieruchomości może podjąć, aby dostęp na teren prywatny odbywał się na jego zasadach:

- Umieszczanie znaków: Warto zastanowić się nad umieszczeniem na granicach posesji znaków, które

będą jasno wskazywały, czy wstęp jest dozwolony, czy zabroniony. Znaki te powinny być czytelne i dobrze widoczne oraz zawierać sformułowania takie jak „zakaz wstępu” lub „wstęp wzbroniony”.

- Ogrodzenia i bariery: Można również zastosować fizyczne bariery, takie jak ogrodzenia czy bramy, zgodnie z lokalnymi przepisami i regulacjami dotyczącymi zagospodarowania przestrzennego, aby ograniczyć dostęp do swojej nieruchomości (więcej informacji na temat przepisów dotyczących

zagospodarowania można znaleźć w opracowaniu „Rewilding w Polsce: Zagospodarowanie przestrzenne”).

- Czynności prawne: Jeśli ktoś wielokrotnie wkracza na teren prywatny lub długotrwale na nim przebywa bez upoważnienia, można rozważyć podjęcie czynności prawnych w celu usunięcia tej osoby (przy czym zawsze warto najpierw spróbować rozwiązać sytuację samodzielnie, zanim zaangażowane zostaną lokalne władze).

2. Działania mające na celu ograniczenie potencjalnej odpowiedzialności cywilnej

Jak wyjaśniono poniżej w niniejszym opracowaniu, właściciele i zarządcy gruntów mogą ponosić odpowiedzialność za szkody wyrządzone osobom trzecim

przebywającym na ich terenie. Aby ograniczyć ryzyko powstania takiej odpowiedzialności, należy podjąć następujące działania:

- Regularnie przeprowadzać szczegółowe oceny ryzyka w odniesieniu do zagrożeń, jakie prowadzona działalność stwarza dla odwiedzających i dla właścicieli sąsiednich nieruchomości.
- Regularnie przeprowadzać szczegółowe oceny ryzyka w odniesieniu do zagrożeń, jakie prowadzona działalność stwarza dla odwiedzających i dla właścicieli sąsiednich nieruchomości.
- Oceny te powinny wskazywać działania podjęte w celu ograniczenia ryzyka wystąpienia szkód oraz zawierać uzasadnienie ich zastosowania. Postępowanie zgodnie z takimi ocenami ryzyka może być pomocne w wykazaniu, że właściciel lub zarządca nieruchomości działał z należytą starannością i uwagą, aby uniknąć odpowiedzialności.
- Posiadać odpowiednie ubezpieczenie, które obejmuje odpowiedzialność cywilną za szkody spowodowane prowadzoną działalnością/na terenie realizowanego projektu.
- Wyraźnie wskazać za pomocą znaków lub innych komunikatów, czy projekt rewildingowy jest powszechnie dostępny. Jeśli tak, należy poinformować, że osoby wchodzące na teren robią to na własne ryzyko. Wznieść i utrzymywać ogrodzenia lub inne odpowiednie bariery zapobiegające ucieczce zwierząt gospodarskich, koni i innych zwierząt znajdujących się pod opieką posiadacza nieruchomości, które mogłyby spowodować powstanie szkody.
- Zasięgnąć specjalistycznej porady prawnej w przypadku pojawienia się kwestii dotyczących odpowiedzialności, w tym na temat dostępnych środków obrony.

3. Co to jest odpowiedzialność cywilna i kiedy się ją ponosi?

Odpowiedzialność cywilna posiadacza nieruchomości może powstać, gdy osoba odwiedzająca nieruchomość dozna uszczerbku na zdrowiu niezależnie od tego, czy uszczerbek ten był spowodowany działaniami posiadacza nieruchomości lub osoby, za którą ponosi on odpowiedzialność (np. pracownika), czy też przez zwierzęta, przedmioty, rośliny lub drzewa znajdujące się pod opieką posiadacza nieruchomości. Ustalenie odpowiedzialności ma na celu naprawienie szkody wyrządzonej osobie trzeciej, zazwyczaj w formie pieniężnej.

Posiadacz nieruchomości może ponosić odpowiedzialność, gdy szkoda powstała na skutek działania lub na skutek zaniechania podjęcia odpowiedniego działania, nawet jeśli nie było zamiaru wyrządzenia szkody.

Przykład 1

Przebywając na terenie objętym projektem rewildingowym, odwiedzający potyka się i rani o stary drut kolczasty.

Odpowiedzialność właściciela lub zarządcy gruntu za powstałą szkodę zależy od okoliczności faktycznych. Kluczowe będzie ustalenie, czy podjęto niezbędne środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa odwiedzającym, a także czy działania samego poszkodowanego przyczyniły się do wypadku – na przykład, czy znajdował się pod wpływem alkoholu.

3.1. Jakie są rodzaje odpowiedzialności cywilnej?

Istnieją trzy rodzaje odpowiedzialności cywilnej:

- **Odpowiedzialność na zasadzie winy** – aby uzyskać odszkodowanie, poszkodowany musi wykazać, że osoba odpowiedzialna doprowadziła do powstania szkody. Odpowiedzialność ta może wynikać zarówno z działania umyślnego, jak i nieumyślnego.
- **Odpowiedzialność na zasadzie ryzyka** – w tym przypadku nie ma konieczności udowodnienia winy. Odpowiedzialność wynika z założenia, że niektóre działania są z natury niebezpieczne, co prowadzi do domniemania winy. Może ona jednak zostać ograniczona, jeśli osoba potencjalnie odpowiedzialna wykaze, że podjęła wszelkie niezbędne środki zapobiegawcze, aby uniknąć szkody.
- **Odpowiedzialność na zasadzie słuszności** – dotyczy sytuacji, w których szkoda została wyrządzona przez osobę lub zwierzę niezdolne do ponoszenia winy. Odpowiedzialność ta może istnieć jedynie wtedy, gdy mimo braku winy sprawcy, zasadne jest wypłacenie odszkodowania. Przykładem takiej odpowiedzialności jest szkoda wyrządzona przez zwierzęta znajdujące się pod opieką człowieka. Jeśli np. zwierzę pod czyjąś opieką pogryzie kogoś, opiekun ponosi odpowiedzialność, ponieważ nie zapobiegł

zdarzeniu. Jeżeli jednak zwierzę zostało spowodowane, odpowiedzialność może zostać wyłączona lub ograniczona. Warto podkreślić, że odpowiedzialność na zasadzie słuszności nie dotyczy szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta żyjące na wolności.

3.2. Jakie są ogólne wymogi dotyczące odpowiedzialności cywilnej?

Istnieją cztery elementy, które muszą zostać ustalone, aby zaistniała odpowiedzialność cywilna:

- **Postępowanie** – dobrowolne działanie lub zaniechanie osoby odpowiedzialnej.
- **Zamiar lub niedbalstwo** – zamiar sugeruje chęć podjęcia i świadomość szkodliwości podjętych działań. Niedbalstwo sugeruje brak należytego rozważenia możliwych konsekwencji podejmowanych działań lub niezachowanie zwykłej staranności. Brak rozwagi co do wpływu podjętych działań lub nieprzestrzeganie przepisów prawa, regulacji, nakazów lub instrukcji stanowi niedbalstwo. Niedbalstwo ma miejsce nawet wtedy, gdy nie ma zamiaru wyrządzenia szkody.
- **Zawiniona szkoda** – osoba poszkodowana musiała ponieść szkodę lub stratę. Szkoda może być majątkowa lub niemajątkowa w zależności od tego, czy można ją oszacować w kategoriach pieniężnych.

Przykładami szkód majątkowych mogą być szkody na mieniu, rachunki za pobyt w szpitalu, utrata zysku itp. Przykładem szkody niemajątkowej mogą być ból i cierpienie.

- **Związek przyczynowy** – musi istnieć związek przyczynowy między zachowaniem osoby fizycznej a szkodą poniesioną przez osobę poszkodowaną. Ogólnie rzecz biorąc, związek przyczynowy jest wyrażony w kategoriach prawdopodobieństwa, tj. takie zachowanie spowodowałoby normalnie taką szkodę. Związek przyczynowy może zostać przerwany przez wystąpienie innego zdarzenia i w takim przypadku odpowiedzialność może nie powstać.

Jeśli zostanie ustalona odpowiedzialność, może powstać obowiązek zapłaty odszkodowania. Kwota należnego odszkodowania zostanie ustalona na podstawie charakteru i zakresu szkód.

Czym jest niedbalstwo i jak można go uniknąć?

Niedbalstwo to brak należytej staranności w działaniu. Ocena, czy doszło do niedbalstwa, zależy od konkretnych okoliczności i jest dokonywana w sposób obiektywny. Polega ona na porównaniu postępowania danej osoby z tym, czego można rozsądnie oczekiwać od przeciętnej osoby w danej sytuacji. W przypadku osób działających zawodowo lub posiadających określone kwalifikacje ich działania będą oceniane w

odniesieniu do standardów obowiązujących w danej profesji.

Aby uniknąć zarzutu niedbalstwa, należy działać w sposób, który nie pozostawia wątpliwości, że podjęto wszelkie możliwe środki w celu zapobieżenia szkodzie, a także że nie było intencji jej wyrządzenia.

W tym kontekście kluczowe znaczenie mają oceny ryzyka, które pozwalają zidentyfikować potencjalne zagrożenia oraz określić działania mające na celu ich eliminację lub ograniczenie skutków. Prawidłowo przeprowadzona ocena ryzyka może stanowić dowód, że podjęte działania były rozsądne, nie doszło do zaniedbania, a ewentualna szkoda była nieunikniona.

Przykład 2

Projekt rewildingowy jest realizowany na zadrzewionym terenie, na którym wypasane jest niewielkie stado koni. Teren jest ogrodzony, ale otwarty dla odwiedzających. Przy bramie wjazdowej znajduje się duża tablica z informacją, że miejsce to stanowi krajobraz naturalny i w związku z tym odwiedzający powinni uważać, aby nie potknąć się o korzenie drzew, połamane gałęzie itp. Tablica ostrzega również, że konie są dzikimi zwierzętami, które są nieprzewidywalne, i dlatego nie należy się do nich zbliżać. Na tablicy zaznaczono, że odwiedzający są mile widziani i zachęca się ich do wejścia na teren obiektu, ale że robią to na własne ryzyko.

Teren odwiedza rodzina z dwójką nastolatków. Podczas spaceru matka potyka się o wystający korzeń i skręca kostkę. W trakcie udzielania jej pomocy przez ojca, nastolatki zbliżają się do koni. Spłoszone zwierzęta uciekają, a jedno z dzieci zostaje przewrócone, doznając urazu głowy.

W tym przypadku można argumentować, że w ramach projektu rewildingowego podjęto wszelkie niezbędne środki ostrożności, aby uniknąć potencjalnych obrażeń u odwiedzających, biorąc pod uwagę, jakich środków można oczekiwać. W związku z tym prawdopodobnie nie doszło do niedbalstwa, a więc nie ma odpowiedzialności za szkody.

Przed wszystkim na terenie znajdowały się dobrze widoczne tablice informacyjne, które jednoznacznie ostrzegały o potencjalnych zagrożeniach, takich jak wystające korzenie czy obecność dzikich zwierząt. Ponadto tablice wyraźnie zaznaczały, że odwiedzający wchodzi na teren na własne ryzyko. Jasność i precyzja takich komunikatów mają kluczowe znaczenie przy ocenie niedbalstwa i stanowią dobrą praktykę, którą warto stosować.

4. Wyłączenia od odpowiedzialności

Istnieją sytuacje, w których ogólna zasada odpowiedzialności nie ma zastosowania, co oznacza, że możliwe jest jej wyłączenie, nawet jeśli konkretne działania doprowadziły do szkody lub obrażeń, a sprawca dopuścił się niedbalstwa. Do takich wyjątków należą m.in. sytuacje, gdy: osoba odpowiedzialna ma mniej niż 13 lat lub została uznana za niepoczytalną; poszkodowany przyczynił się do powstania szkody; poszkodowany wyraził zgodę na określone działanie; działanie było zgodnym z prawem wykonywaniem uprawnień; szkoda powstała w wyniku działania w stanie wyższej konieczności; działanie miało na celu obronę własną lub ochronę innych osób oraz szkoda była wynikiem zdarzenia losowego.

- *Wiek lub niepoczytalność*: osoba poniżej 13 roku życia lub osoba niepoczytalna w momencie zdarzenia nie ponosi odpowiedzialności na zasadzie winy⁵.
- *Przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody*: Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania szkody, na przykład poprzez popełnienie czynu niedozwolonego (np. wtargnięcie na teren prywatny) lub jego własne niedbalstwo miało wpływ na zaistnienie szkody, może to skutkować obniżeniem należnego odszkodowania. Ocena ta opiera się na okolicznościach sprawy, a w szczególności na stopniu winy obu stron.

Przykład 3

Na terenie należącym do Właściciela B biwakowanie jest dozwolone, dlatego grupa osób decyduje się spędzić tam noc. W trakcie pobytu jedna z nich potyka się o leżącą na ziemi gałąź i doznaje obrażeń. Jaką odpowiedzialność może ponieść Właściciel B za taką szkodę?

W sytuacji, gdy Właściciel B pozwala osobom trzecim wchodzić na swój teren i korzystać z niego, ma obowiązek utrzymania terenu w stanie zapewniającym tym osobom bezpieczeństwo w przypadku możliwych do przewidzenia zagrożeń.

W praktyce sędzia musiałby ustalić, czy osoba trzecia mogła uniknąć szkody, wykazując większą uwagę i należyta staranność. W związku z tym istotne mogą być okoliczności, w których doszło do urazu, takie jak warunki środowiskowe, pora dnia, odzież lub sprzęt tej osoby trzeciej czy też wszelkie zdarzenia, które wystąpiły w międzyczasie.

Okoliczności zranienia i ogólny stan utrzymania gruntu również odgrywałyby rolę przy ustalaniu odpowiedzialności. Jest mało prawdopodobne, aby gałęzie, które spadły na ziemię, były aktywnie usuwane w projektach rewildingowych, które mają na celu zminimalizowanie ingerencji w przyrodę. Niemniej jednak zaleca się podjęcie środków ostrożności w celu zminimalizowania wszelkich zagrożeń lub niebezpieczeństw dla biwakowiczów, np. poprzez utrzymywanie wyznaczonego obszaru do biwakowania lub innej aktywności rekreacyjnej oraz aktywne monitorowanie i utrzymywanie go w odpowiednim stanie, a także informowanie odwiedzających za pomocą oznakowania lub broszur o wszelkich potencjalnych zagrożeniach zarówno na terenie przeznaczonym do biwakowania, jak i na terenie objętym renaturyzacją.

Orzeł bielik (*Haliaeetus albicilla*), z łodziami rybackiej, Zalew Szczeciński, delta Odry. Staffan Widstrand/Rewilding Europe.

Przykład 4

Nieupoważniona osoba wchodzi na teren nieruchomości i spada z klifu, na którym nie ma znaku ostrzegawczego o niebezpieczeństwie, poważnie się przy tym raniąc.

O ile wejście jest zabronione, a dana osoba nie posiada zezwolenia na przebywanie na terenie nieruchomości, należy przyjąć, że właściciel terenu nie ponosi odpowiedzialności za zdarzenie. Wynika to z faktu, że wina nie może być przypisana właścicielowi gruntu, ponieważ osoba poszkodowana weszła na teren bez jego zgody. *Ustalenie odpowiedzialności jest jednak zawsze uzależnione od stanu faktycznego.*

- *Zgodne z prawem wykonywanie uprawnień:* gdy szkoda powstała w wyniku zgodnego z prawem wykonywania uprawnień, czyn ten nie jest uznawany za bezprawny, co może wykluczać odpowiedzialność za powstałą szkodę.
- *Działanie w stanie wyższej konieczności:* odpowiedzialność może nie powstać, jeśli działanie powodujące szkodę zostało podjęte w stanie wyższej konieczności, aby uchronić siebie lub innych przed bezpośrednim i poważnym zagrożeniem, którego nie dało się uniknąć w inny sposób.

Oznacza to, że jeśli szkoda została wyrządzona w celu zapobieżenia większej stracie, odpowiedzialność może zostać wyłączona, a poszkodowanemu prawdopodobnie nie będzie przysługiwało odszkodowanie. Ocena takiej sytuacji zawsze będzie wymagała analizy stanu faktycznego, w tym rozważenia, czy podjęte działania rzeczywiście doprowadziły do mniejszej szkody, niż miałyby to miejsce w przeciwnym razie.

Przykład 5

Jest wietrzny dzień, a osoba zajmująca się rewildingiem widzi ogromny pożar na gruncie sąsiada. Strażacy są za daleko. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się ognia, osoba ta wycina okoliczne uprawy lub polewa je wodą, co powoduje ich zniszczenie.

W takim przypadku, ponieważ dana osoba chroniła coś o większej wartości, może twierdzić, że było to działanie w stanie wyższej konieczności i jest mało prawdopodobne, aby ponosiła z tego powodu odpowiedzialność.

- *Obrona własna (lub innych osób)*: odpowiedzialność może nie powstać, gdy działanie zostaje podjęte w celu zapobieżenia nieuchronnej, poważnej i niemożliwej do uniknięcia w inny sposób szkodzie wynikającej z bezprawnego ataku. Atak ten może być wymierzony w konkretną osobę, inne osoby, zwierzęta lub prawa ustawowe, takie jak prawo własności czy prawo do prowadzenia działalności zarobkowej. W takiej sytuacji kluczowe jest zachowanie równowagi przy ocenie konieczności i proporcjonalności działań obronnych w stosunku do zagrożenia. Jeśli podjęte środki przekraczają granice samoobrony, mogą prowadzić do powstania odpowiedzialności.
- *Zdarzenia losowe*: są to wyjątkowe, nieprzewidywalne i nieuniknione zdarzenia, takie jak zjawiska naturalne, np. huragany, trzęsienia ziemi, burze, ulewne deszcze, lub działania osób trzecich pozostających poza naszą kontrolą. Zdarzenia losowe, ponieważ nie można ich przewidzieć ani kontrolować, przerywają związek przyczynowy między naszymi działaniami a zdarzeniem powodującym szkodę.

Przykład 6

W ramach projektu rewildingowego hodowane jest stado dzikich koni. Osoba trzecia spaceruje z psem bez smyczy obok stada. W momencie, gdy opiekun stada zbierający obroże z lokalizatorami GPS znajduje się w pobliżu, pies atakuje jednego z koni. Aby ochronić konia i zapobiec ewentualnemu zranieniu psa przez spłoszone zwierzę, opiekun, próbując odstraszyć psa od stada, zadaje mu obrażenia.

Jeżeli nie ma wątpliwości co do okoliczności zdarzenia, jest mało prawdopodobne, aby opiekun stada ponosił jakąkolwiek odpowiedzialność, ponieważ działał w celu załagodzenia sytuacji.

*Chatki rybackie na brzegach jeziora Haussee,
Rothenklempenow
Florian Möllers / Rewilding Europe*

5. Odpowiedzialność za szkody spowodowane przez budowle wzniesione przez człowieka w przypadku wady konstrukcyjnej lub nieprawidłowej konserwacji

Jeśli na gruncie znajduje się budowla wzniesiona przez człowieka, jej właściciel może ponosić odpowiedzialność na zasadzie ryzyka za wszelkie szkody przez nią spowodowane, chyba że szkoda nie wynikała z zaniedbania w utrzymaniu budowli w dobrym stanie ani z wady konstrukcyjnej. Odpowiedzialność na zasadzie ryzyka oznacza, że istnieje domniemanie winy, co eliminuje konieczność wykazywania zamiaru lub niedbalstwa właściciela gruntu

Pomimo odpowiedzialności na zasadzie ryzyka również osoby trzecie mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności za takie szkody w sytuacji, gdy np. zlecono im budowę lub konserwację budowli.

Przykład 7

Właściciel A buduje czatownię do obserwacji ptaków. Konstrukcja zawiera ukrytą wadę, która nie jest widoczna ani oczywista. Pewnego dnia czatownia ulega zawaleniu, raniąc przechodnia i powodując szkody na sąsiednim gruncie.

Załóżmy, że w tym przypadku Właściciel A był świadomy istnienia wady i wezwał wykonawcę do jej naprawy. Ustalili konkretny termin, jednak wykonawca nie dotrzymał umowy i pojawił się dopiero cztery dni później. Niestety, czatownia zawaliła się dzień wcześniej, zanim możliwe było przeprowadzenie naprawy.

W takim przypadku Właściciel A będzie prawdopodobnie odpowiedzialny za wyrządzoną szkodę, ale może próbować ją ograniczyć, wykazując starania, jakie podjął w celu rozwiązania tej sytuacji. Ponieważ odwiedzający nie pogorszył sytuacji (np. nie wszedł na platformę pomimo widocznych ostrzeżeń), wydaje się, że nie doszło do przyczynienia się do powstania szkody w postaci niedbalstwa osoby poszkodowanej i Właściciel A będzie prawdopodobnie ponosił odpowiedzialność.

*Rezerwat przyrody NSG Karlsburger i Oldenburger Holz, Rewilding Delta Odry
Florian Möllers / Rewilding Europe*

Przypisy

- 1 Kodeks cywilny, art. 145.
- 2 Kodeks cywilny, art. 145.
- 3 Reguluje to Ustawa – Prawo wodne (z dnia 20 lipca 2017 r.). Śródlądowe wody powierzchniowe obejmują naturalne ciekły wodne, źródła, jeziora oraz inne naturalne zbiorniki wodne z naturalnym dopływem lub odpływem wód powierzchniowych, sztuczne zbiorniki wodne zlokalizowane na wodach płynących, kanały i wody stojące. Zabronione jest grodzenie posesji przylegających do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych w odległości mniejszej niż 1,5 metra od linii brzegowej. Ponadto nie wolno zakazywać ani uniemożliwiać przejazdu i przechodu przez ten obszar. Wyjątki od tego zakazu dotyczą stref ochrony ujęć wody, koncesji hodowlanych oraz terenów zamkniętych ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa.
- 4 Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego: *warunkiem karalności w tym wypadku jest ogrodzenie terenu (posiadłości, działki) – parkanem, murem, sztachetami, płotem, drutem kolczastym itp., nie zaś rowem – gdyż ogrodzenie wskazuje na to, że właściciel czy posiadacz nie życzy sobie wstępu osób trzecich. Ograniczenie się do „intencji grodzenia”, bez odniesienia do faktycznie istniejącego ogrodzenia oznaczałoby, że przestępstwo naruszenia miru domowego w tej postaci mogłoby zostać popełnione również w sytuacji, w której właściciel oznaczyłby teren znakami granicznymi i tablicami „zakaz wstępu”, bez żadnego ogrodzenia, w ten sposób wyrażając swoją wolę.* Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 09.07.2013, ref. III KK 73/13.
- 5 Wyłączenie związane z niepoczytalnością nie ma zastosowania, gdy niepoczytalność jest rezultatem świadomego wprowadzenia się w stan odurzenia (Kodeks karny, art. 31 § 3).

Skontaktuj się z nami

Więcej informacji na temat renaturyzacji i zagadnień poruszanych w niniejszej notce informacyjnej można znaleźć na stronach internetowych [The Lifescape Project](#) i [Rewilding Europe](#).

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania, skontaktuj się z nami:

Elsie Blackshaw-Crosby
E: elsie.blackshaw@lifescapeproject.org

Catarina Prata
E: catarina.prata@lifescapeproject.org

Podziękowania

Dziękujemy Rewilding Oder Delta za podzielenie się praktycznymi doświadczeniami rewildingu w Polsce. Dziękujemy również Clifford Chance LLP za wsparcie prawne w przygotowaniu tej notatki informacyjnej.

Niniejsze opracowanie nie stanowi wyczerpującego omówienia wszystkich istotnych kwestii ani nie obejmuje wszystkich aspektów poruszanych w nim tematów. Nie stanowi również porady prawnej ani nie zawiera żadnych innych wskazówek. Podane w nim przykłady nie mają zastosowania do wszystkich sytuacji – w celu uzyskania konkretnej porady prawnej należy skonsultować się z doradcą prawnym.